BSAG:n lausunto ja asiantuntijapuheenvuoro Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: O 44/2021 vp Meren- ja vesienhoidon tila nyt: Vesiensuojelun tehostamisohjelma – Veden vuoro ja Saaristomeri-ohjelma

Eija Hagelberg

Baltic Sea Action Group

2.12.2021

Kuvat: BSAG

1. CAP-suunnitelma

CAP-suunnitelma pitää hyväksyä jo ennen kuin Saaristomeri-ohjelman toimet ja aikataulu on valmis.

Tehokkaita CAP-ohjelmaluonnoksessa mainittuja maatalouden ravinnekuormitusta vähentäviä toimenpiteitä

- talviaikainen aito kasvipeitteisyys
- maanparannuskasvien ja kerääjäkasvien käyttö,
- lannan ravinteiden tasaisempaan jakautumiseen tähtäävät toimet,
- suojavyöhykkeet
- ravinteiden käyttöä tehostavat ja maan kasvukuntoa parantavat investoinnit.

Saaristomeri-ohjelmalla on mahdollisuus vaikuttaa edellä mainittujen, CAP-ohjelmalla rahoitettavien toimenpiteiden käyttöön ja kohdentamiseen mm. tarjoamalla ohjelman kautta koulutusta ja tietoa viljelijöille, neuvojille, maanomistajille ja viranomaisille.

2. Maanparannusaineet

- Kipsi ja muut maanparannusaineet ovat nopeatehoista ensiapua ravinnekuorman vähentämiseksi, ja tuovat lisäapua Saaristomeren saamiseksi pois HELCOM hot spot-listalta vuoteen 2027 mennessä.
- **Kipsin rinnalle olisi otettava käyttöön maanparannuskuidut sekä rakennekalkki.** Niiden tehokkuudesta ravinteiden ja kiintoaineen pysäyttäjinä on riittävää tutkimusnäyttöä.
- Lisäksi maanparannuskuiduilla ja rakennekalkilla on muita maan kasvukuntoa parantavia vaikutuksia. Kipsi ei sovellu kaikille pelloille, joten valikoimaa laajentamalla voidaan saavuttaa enemmän peltoja, ja saada parempaa vaikuttavuutta nopealla aikataululla.

3. Peltojen kasvukunto ohjelman kärjeksi

- Resurssien suuntaaminen peltojen kasvukuntoon ja vesitalouteen
- Tiivistynyt ja huonorakenteinen pelto ei pidätä vettä, ravinteita, hiiltä eikä kiintoainesta, vaan päinvastoin huonokuntoisilta pelloilta ravinteet huuhtoutuvat vesistöihin.
- Jos pelto on huonossa kunnossa, muut toimenpiteet menettävät vaikutuksensa.
- Esimerkiksi salaojitus ja salaojien kunnostus, tiivistymien korjaaminen ja ehkäisy sekä eloperäisen aineen lisääminen peltoon ovat toimenpiteitä, jotka parantavat maan kasvukuntoa.
- Esitämme, että peltojen kasvukunnon ja vesitalouden parantaminen asetettaisiin painopisteeksi Saaristomeri-ohjelmassa, ja siihen varattaisiin riittävästi varoja ohjelman toteutuksessa.

4. Alueellinen kohdentaminen ja erityispiirteiden tunnistaminen

- Tehokas kohdentaminen niille alueille, joilla pintavesien ekologinen tila on luokissa tyydyttävä, välttävä ja huono, ja joilla vesien hyvä tila on vaarassa heikentyä (ks. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/vesi/pintavesien_tila).
- Saaristomeren valuma-alueella pintavesien ekologinen tila kokonaisuutena on ongelmallinen, mutta myös sen sisällä tulisi toimenpiteitä kohdentaa kaikkein huonoimmassa tilassa oleville valuma- ja merialueille.

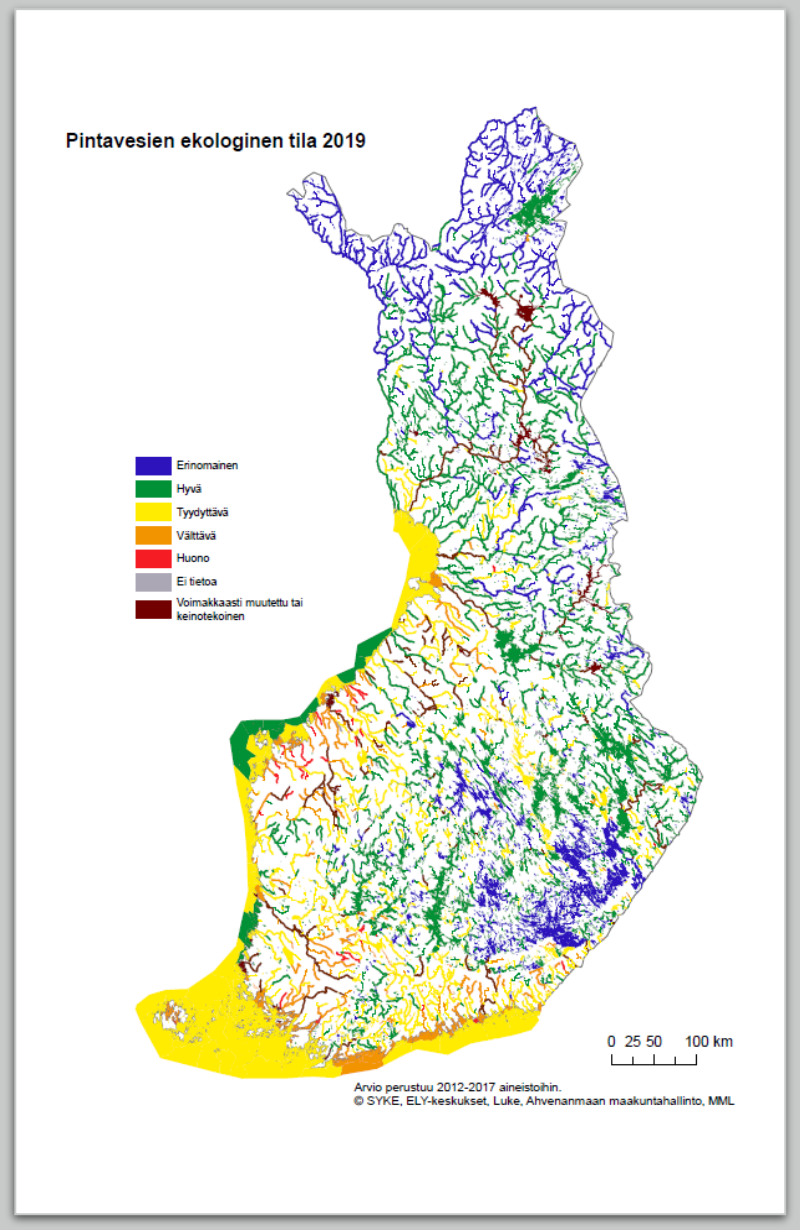

5. Korkean fosforiluvun pellot erityistarkasteluun

- Saaristomeren valuma-alueellakin löytyy peltoja, joissa fosforiluku on erittäin korkea. Näistä pelloista ei ole tarkkaa tietoa, koska tiedot eivät ole julkisia. Niiden kasvukunto, vesitalous, kemia, fysiikka ja biologia tulisi selvittää. Selvitys voitaisiin tehdä tutkimuksena, johon korkean fosforiluvun omaavien peltojen omistajat lähtisivät mukaan vapaaehtoisesti, saaden samalla arvokasta perustietoa pellon kasvukunnosta.
- Jos korkean fosforiluvun pellot ovat tiivistyneitä ja huonokuntoisia, ne ovat todennäköisesti suurimpia ravinnekuormituksen lähteitä Saaristomeren valuma-alueella. Tarkastelu vaatii tutkimusta, käytännön sovellusta, viljelijähaastatteluja ja neuvontaa.

6. Lannan ravinteiden tasainen jakaantuminen

- Lannan käsittelyyn tarvitaan enemmän prosessointia, mutta lisäksi korostamme erityisesti tarvetta **lisätä lannan käyttöön liittyvää yhteistyötä kotieläintilojen ja kasvinviljelytilojen välillä**. Vain pieni osa kasvinviljelytiloista käyttää lantaa lannoitteena pelloilla, joten potentiaalia lannan tasaisemmalle alueelliselle levitykselle on olemassa.

- Kotieläintilojen ja kasvinviljelytilojen välisen yhteistyön lisääminen ja siihen liittyvien pullonkaulojen poistaminen vaativat nykyistä enemmän toimenpiteitä.

7. Huomio maatalouden investointeihin

- Maatalouden investoinneissa (kuuluu TAE pääluokkaan 30 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala) tulisi varmistaa ympäristön tilaa parantavien tuotannollisten investointitukien saatavuus.
- Toteamme, että Saaristomeri-ohjelma voisi **tukea CAP-ohjelman investointien kohdentamista** mm. tiedonvälityksen muodossa. Ohjelman kautta on myös mahdollista toteuttaa pilotointeja ja yritysten T&K-työtä, joilla tuetaan lannan ja muiden kierrätysravinteiden tasaisempaa jakaantumista.

8. Alueelliset ravinnekoordinaattorit

- BSAG näkee tarvetta alueelliselle koordinoinnille ja neuvonnalle, jossa huomioidaan maan kasvukunto sekä ravinteiden, lannan ja muiden biomassojen tarjonta ja kysyntäpotentiaali, sekä autetaan toimijoita yhteistyöratkaisujen löytämisessä ja toteuttamisessa. Toivomme tämän näkyvän Saaristomeri-ohjelman painopisteissä.
- Kustannusarvio: 5 kokoaikaista ravinnekoordinaattoria Saaristomeren valuma-alueelle: 450 000 € /vuosi

10. Kalanviljelyn siirtäminen mereltä maalle

- Ehdotamme että ohjelman tulisi **edistää kalanviljelyn siirtämistä Saaristomereltä maalle kiertovesilaitoksiin**, koska kalanviljely Saaristomerellä aiheuttaa edelleen pistekuormitusta, ja kalanviljely maalla on toteutettavissa suljetun kierron järjestelmissä.

11. Saaristomeren meriluonnon monimuotoisuuden suojelu

- Ravinnekuormituksen vähentämiseen tähtäävien toimien lisäksi ei tule unohtaa merialueiden suojelua.
- EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on saada 30 prosenttia merialueista suojelun piiriin vuoteen 2030 mennessä. Tällä hetkellä Suomen merialueista on suojeltu vasta n. 12 prosenttia.
- Ehdotamme, että Saaristomeri-ohjelma edistäisi tätä tavoitetta Saaristomeren osalta, ja tätä kautta mm. arvokkaan vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden suojelua.
- Yksityisille vesille tarvitaan lisää suojelualueita. Saaristomeri-ohjelma voisi tukea työtä mm. edistämällä ympäristöministeriön HELMI-ohjelman laajentamista meriluonnon suojeluun.

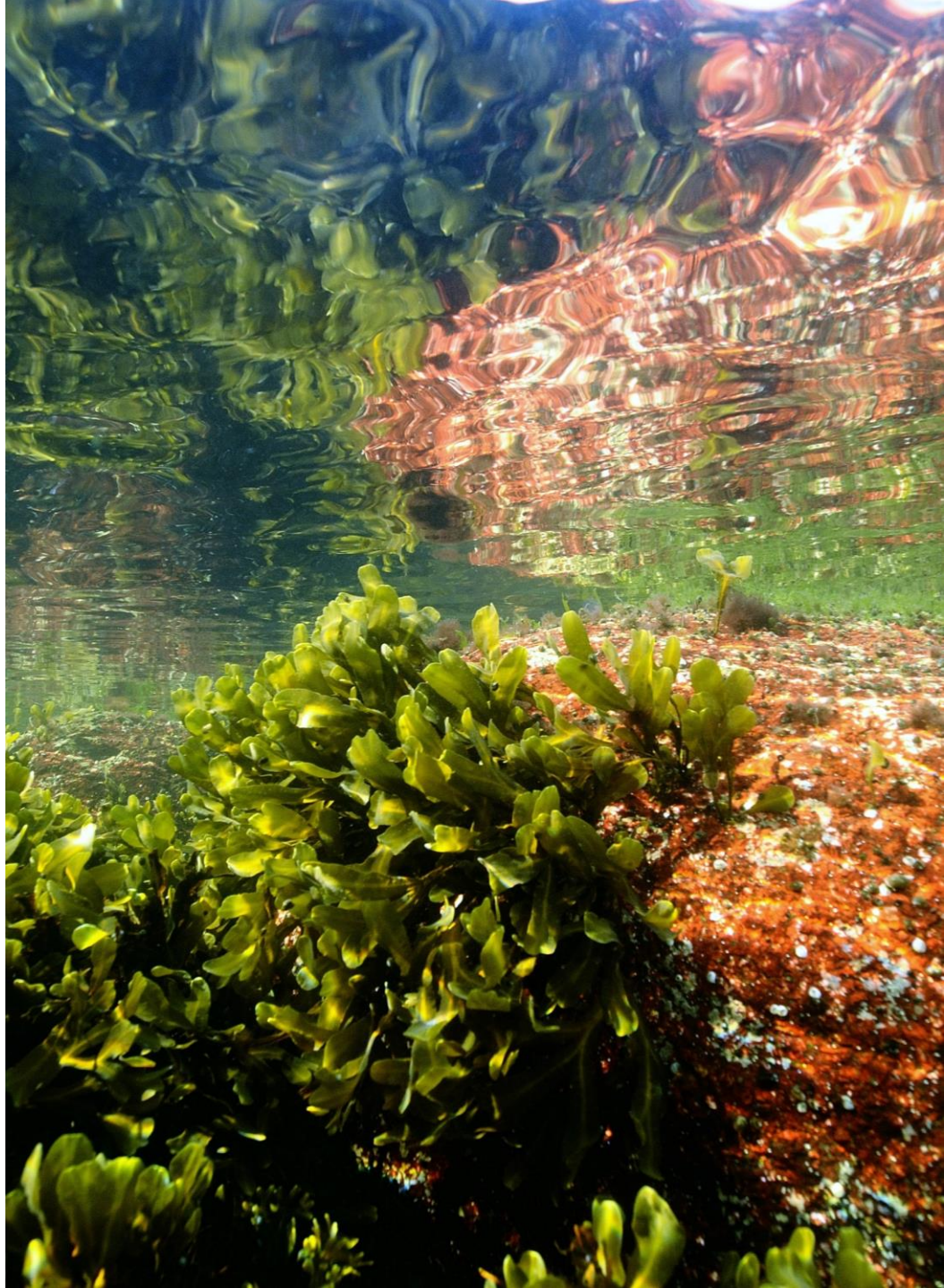

Kiitos!

Eija Hagelberg
Projektijohtaja, BSAG
p. 0500 609 526
eija.hagelberg@bsag.fi